

!?

BEELDENDE KUNST
IN EUROPA

VISUAL ARTS
IN EUROPE

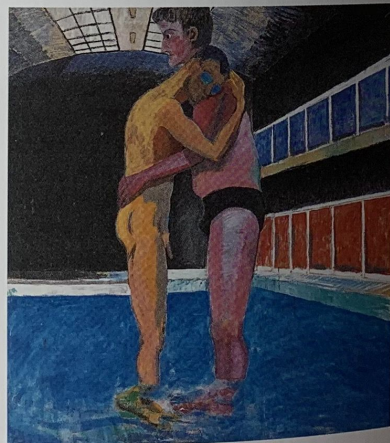
EUROPE

Anton Anthonissen
Evert van Straaten

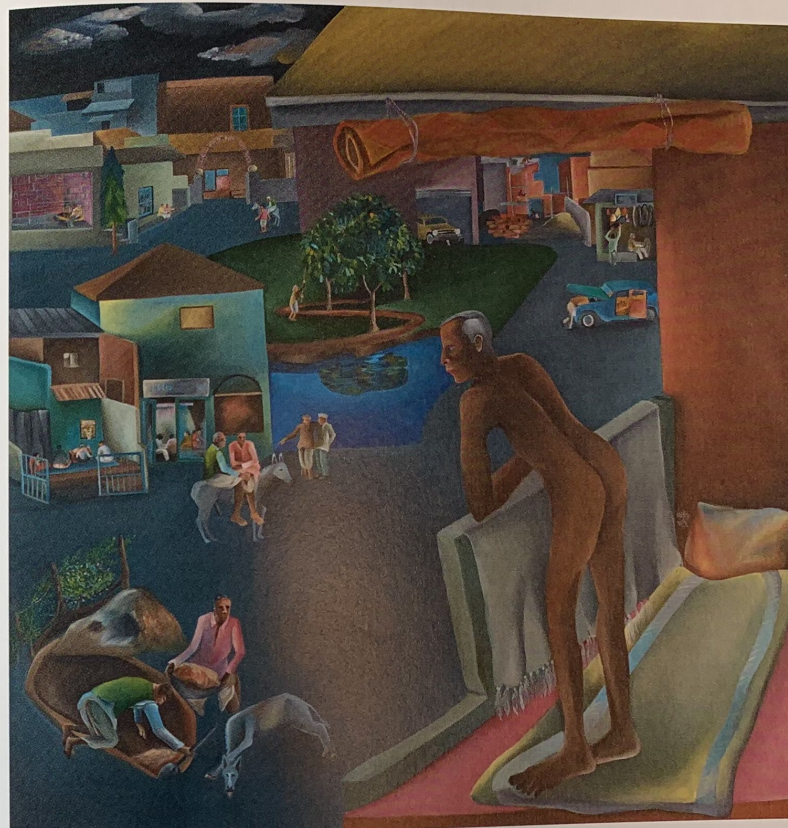
een andere bedoeling mee gehad, namelijk om zich te verplaatsen in het gevoel van eenzaamheid van in Polen achtergebleven vrienden. Deze vrienden hadden in een brief beschreven hoe ze tijdens de opening van hun tentoonstelling in Polen in omarming hadden gestaan, om hun eenzaamheid uit te drukken, die deels te maken had met de afwezigheid van Modzelewski en Sobczyk. De brief vormt de aanleiding om een acrylschildering te maken op Duits papier van groot formaat, waarin ze hun vrienden in een stil zwembad plaats en uit hun geheugen proberen hun fysiek, huidskleur, gezichtstrekken en hun onderlinge verhoudingen weer te geven.²⁶² Het levert een indringend beeld van empathie tussen twee mannen op.

In Groot-Britannië is het Khakar, die in deze jaren in een milde expressionistische stijl empathische, figuratieve voorstellingen maakt. In veel van zijn werken worden in een verhalende context zijn eigen geschiedenis en ervaringen tot uitgangspunt genomen. De wisselwerking met de wereld staat centraal en wordt ingebed in een sfeer van genegenheid, meeleven, kwetsbaarheid en aanrakingen, soms gelaardeerd met scènes van liefdesspel.²⁶³ In *You Can't Please All* (1981, afb. 90) heeft hij zichzelf naakt geportretteerd, kijkend naar de op de wijze van een Middeleeuws schilderij weergegeven scènes uit een fabel, waarin de lotgevallen van een vader en een zoon met hun ezel worden geschetst. Bij de begrafenis van de ezel, die het slachtoffer is geworden van wat zijn eigenaars met hem hebben gedaan in reactie op de publieke opinie, constateert de vader dat hij heeft geleerd dat je het nooit iedereen naar de zin kunt maken. Enrique Juncosa stelt dan ook dat Khakar in dit schilderij bewust verband legt tussen het afstand nemen van maatschappelijke druk en het openbaren van iemands homoseksualiteit en de persoonlijke bevrijding die daar het gevolg van is.²⁶⁴

89 Jarosław Modzelewski en/and Marek Sobczyk, *Die Einsamkeit*, 1984

and Marek Sobczyk depicted two men, one of whom is naked, while the other wears swimming trunks. They produced this scene at a swimming pool while studying on a scholarship in Düsseldorf, when interest in German Neo-Expressionism was at its height. The title, along with the image of men embracing, evoked all kinds of associations with male friendship. Leszkowicz saw in it the essence of a homosexual relationship set in a hostile reality: loneliness resulting from rejection.²⁶¹ But the artists actually had another intention. They wished to empathise with the sense of loneliness among friends left behind in Poland, who had written them a letter telling them how, at the opening of their exhibition in Poland, they had stood with their arms around each other to express this loneliness, which was partly due to the absence of Modzelewski and Sobczyk. The letter inspired them to produce a painting in acrylics on large-format German paper featuring their friends in a quiet swimming pool, trying to depict their physique, skin colour, facial features and relationships from memory.²⁶² The result is a poignant image of empathy between two men.

Het thema van vrijheid bepaalt ook in belangrijke mate het werk van Michel Cardena, die, net als Khakar, zijn vaderland verruult voor een omgeving met een milder maatschappelijk klimaat en van Colombia in 1962 in Nederland terechtkomt. Zijn werk kwam al in het vorige hoofdstuk aan de orde. Het autobiografische is, naar zijn eigen zeggen, een van de voedingsbronnen voor zijn werk, maar komt er, zoals bij Khakar, nooit letterlijk in terug: 'Het persoonlijke element verbeeld ik op

In Britain it was Khakar who produced figurative images in a mildly expressionist style in the 1980s. Much of his work is based on his own story and experiences, presented in a narrative context. Interaction with the world is the key theme, in an atmosphere of affection, sympathy, vulnerability and tactility, sometimes sprinkled with scenes depicting love play.²⁶³ In *You Can't Please All* (1981, fig. 90) Khakar portrayed himself naked, looking at scenes from a fable

90 Bhupen Khakar, *You Can't Please All*, 1981